نشریه پژوهش‌های مکانیک ماشین‌های کشاورزی
جلد ۱۱/ شماره ۲/ پیاپی ۲۳/ تابستان ۱۴۰۱ (۱-۷)
https://dx.doi.org/10.22034/JRMAM.2022.10085.537

مقاله پژوهشی

بررسی رضایت شغلی و سلامت روان رانندگان تراکتورهای کشاورزی در استان فارس

احسان هوشیار[۱*] و محمود محمودی اشکفتکی[۲]

چکیده

در بین فعالیت‌های کشاورزی، کار و رانندگی با تراکتورهای کشاورزی در شرایط باز محیطی بسیار سخت بوده و باعث ایجاد خستگی و فرسودگی‌های خاص خود می‌شود. هدف مطالعه حاضر، بررسی سطح رضایت شغلی و سلامت روان رانندگان تراکتورهای کشاورزی به همراه میزان امیدواری ایشان در شرایط آب و هوایی گرم جهرم بود. جامعه آماری این پژوهش را، رانندگان تراکتور منطقه جهرم فارس یتشکیل دادند و از بین آنها تعداد ۱۱۵ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. اطلاعات از طریق پرسش‌نامه های مختلف سنجش مقیاس رضایت شغلی، سلامت روان و میزان امیدواری جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS 18 و آزمون u من ویتنی استفاده شد ($\alpha=$ ۰/۰۵). نتایج نشان داد که شاخص‌های امیدواری، سلامت روان و رضایت شغلی در بین افراد میان‌سال (۵۰-۳۵ سال) وضعیت بهتری نسبت به افراد جوان و مسن داشتند. یکی از دلایل این امر یکسب درآمد بیشتر در بین این افراد بود. تحلیل رگرسیون نشان داد که درآمد با رضایت شغلی، به خصوص در بین گروه جوان، رابطه مثبت و معناداری دارد. در بین گروه‌های سنی مختلف و همچنین سوابق کاری مختلف تفاوت معناداری در میزان امیدواری و رضایت شغلی مشاهده شد ($p<$ ۰/۰۵)؛ اما در بین رانندگان تراکتور، در مقیاس سلامت روان، هیچ‌گونه تفاوتی وجود نداشت و تمامی گروه‌ها در وضعیت سالم بودند ($p >$ ۰/۰۵). با توجه به سطح مناسب امیدواری و سلامت روان رانندگان، بایستی از طریق افزایش سطح درآمد به افزایش رضایتمندی شغلی آنها کمک گردد.

واژه‌های کلیدی: سلامت روان، سطح درآمد، رانندگان تراکتور، رضایت شغلی.

ارجاع: هوشیار ا. و محمودی اشکفتکی م. ۱۴۰۱. بررسی رضایت شغلی و سلامت روان رانندگان تراکتورهای کشاورزی در استان فارس. نشریه پژوهش‌های مکانیک ماشین‌های کشاورزی. ۲۳: ۱-۷. https://dx.doi.org/10.22034/JRMAM.2022.10085.537

۱- دانشیارگروه مهندسی مکانیک بیوسیستم، دانشکده کشاورزی، دانشگاه جهرم.
۲- استادیار مهندسی مکانیک بیوسیستم، دانشکده کشاورزی، دانشگاه جهرم.
* **نویسنده مسئول**: **Houshyar.e@gmail.com**
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۶

مقدمه

کشاورزی از جمله شغل‌های سخت است که در ایران از اهمیت بسیاری برخوردار بوده و سبب تولید و در پی آن حفظ امنیت غذایی کشور می‌شود. در کشاورزی سنتی و مرسوم ییاز نیرو و فعالیت بدنی بسیاری استفاده می‌گردد. تحقیقات بسیاری درباره نقش و اهمیت نیروی انسانی در رشد و توسعهی سازمان‌ها و بعضاً رشد جوامع بشری انجام شده است. اگر در گذشته، کار، سرمایه و زمین عوامل اصلی تولید به حساب می‌آمدند، امروزه تغییرات فناوری، نیروی انسانی و افزایش بهره‌وری به عنوان عوامل رشد و توسعه، تلقی می‌شوند. سازمان‌های موفق و پیشرو، توسعه خود را مرهون یکسانی می‌دانند که برایشان کار می‌کنند و این سازمان‌ها، محور اصلی کار خود را بر مبنای کارکنان و کارگران خود بنا نهاده‌اند، زیرا اگر نیروی انسانی جامعه نارضایتی شغلی داشته باشد عواقب اقتصادی آن به کل مجموعه سازمان و در نهایت به کشور بازمی‌گردد.

کشاورزی نسبت به گذشته تغییرات فراوانی داشته و روزبه‌روز استفاده از انواع ماشین‌ها در این بخش گسترش می‌یابد. اگرچه امروزه تغییر در شیوه‌های عملیات کشاورزی، تنوع استفاده از انواع ماشین‌ها و ارتقاء ضریب مکانیزاسیون، دشواری‌های فیزیکی آن را تا حدودی کاهش داده است، با این حال عوامل زیان‌آور شغلی این بخش را نیز افزایش داده است (ILO, 2016). در بین فعالیت‌های کشاورزی، کار و رانندگی با تراکتورهای کشاورزی باعث ایجاد خستگی و فرسودگی‌های خاص خود می‌شود و در نهایت ممکن است به نارضایتی از شغل منجر گردد. درواقع کار با ماشین‌های کشاورزی بعد از کار در معادن و صنایع ساختمانی سومین شغل پرخطر هست (ILO, 2017) و کار در شرایط گردوخاک، محیط باز با وجود باد و نور خورشید و همچنین ناهمواری‌های مزرعه سخت‌تر از رانندگی در جاده‌های صاف شهری و بین‌شهری بوده و به نظر می‌رسد که این امر می‌تواند منجر به کاهش سلامتی رانندگان ییتراکتور یگردد.

رضایت شغلی در زندگی فرد بسیار مهم بوده و بر عوامل مختلفی مانند سلامت روان وی نیز مؤثر یاست. در پژوهشی مشخص شد که افراد شاد و راضی از کار مهارت-هایشان را در کار به کار گرفته و همواره ارزیابی می‌کنند و با ذکر بیشتر رویدادهای مثبت نسبت به رویدادهای منفی، در تصمیم‌گیری برای زندگی نیز بهتر عمل می‌کنند (Aspin *et al.*, 2001). امیدواری نیز بسیار مهم بوده و فرد امیدوار دارای شادی بیشتر و سلامت روان بهتری یاست. پژوهشی نشان داد که امیدواری سبب عملکرد بهتر در فروشندگی می‌شود، یعنی هنگامی که فروشندگان بیمه دارای دید خوشبینانه هستند نسبت به افراد با دید یخوشبینانه کم ۸۸% فروش بیشتری داشته‌اند (Seligman, 1998). بحث در رابطه با درآمد کافی و یا وجود تشویق و پاداش در کار نیز بسیار مهم است و سبب پویایی فرد و انگیزش بیشتر و در نهایت رضایت بیشتری از شغل می‌گردد (Riemann, 1997).

استان فارس با داشتن زمین‌های حاصلخیز از قطب‌های کشاورزی کشور بوده و در اغلب محصولات کشاورزی دارای رتبه اول تا سوم تولید یاست (MAJ, 2016). بیشتر تحقیقات به ارزیابی رضایت شغلی کارمندان اداره و سازمان‌ها پرداخته و ییپژوهشی درباره رضایت شغلی و بررسی سلامت روان کشاورزان و یا رانندگان تراکتورهای کشاورزی یافت نشد. با توجه به اهمیت موضوع، در این پژوهش رضایت شغلی و سلامت روان رانندگان تراکتورهای کشاورزی در شهرستان جهرم یاستان فارس، یبه منظور بررسی وضعیت رضایت‌مندی و سلامت روان رانندگان تراکتور و همچنین تحلیل عواملی که می‌توانند بر آن مؤثر باشند مورد تحقیق قرار گرفت. ییارائه راهکارهای مناسبی در جهت افزایش رفاه حال این گروه شغلی از اهداف این پژوهش است تای درصد اشتباهات حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای در محیط کار و خارج از آن کاهش یابد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع مقطعی و پس رویدادی است که در بهار ۱۳۹۸ در منطقه جهرم فارس انجام شده است. نمونه‌های شرکت‌کننده در پژوهش حاضر با روش داوطلبانه و تصادفی انتخاب گردیدند. به این ترتیب که رانندگان تراکتور در این مناطق به‌عنوان جامعه آماری انتخاب و از بین آن‌ها تعداد ۱۱۵ نفر به‌عنوان نمونه آماری برگزیده و در مصاحبه شرکت کردند. رانندگان شرکت‌کننده در مطالعه با تکمیل فرم رضایت، آگاهانه وارد مطالعه شدند و به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند. در ابتدا قد، وزن و سن آزمودنی‌ها اندازه‌گیری شد.

برای ارزیابی رضایت شغلی رانندگان تراکتور از پرسشنامه

رضایت شغلی (JDI-Job Descriptive Index) استفاده گردید. این پرسشنامه شامل ۷۲ سؤال است که حداکثر نمره به دست آمده ۱۵۰ و حداقل آن ۳۰ خواهد بود، به صورتی که نمره ۵۴-۳۰ (خیلی ناراضی)، ۷۸-۵۴ (ناراضی)، ۱۰۲-۷۸ (متوسط)، ۱۲۶-۱۰۲ (راضی) و ۱۵۰-۱۲۶ (خیلی راضی) یدر نظر گرفته می‌شود (Ayan & Kocacik, 2010).

در ارزیابی امیدواری رانندگان تراکتور از مقیاس امیدواری اشنایدر (Snyder) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۱۲ سؤال است که فرد آزمودنی از بین پاسخ های کاملاً غلط، تا حدی غلط، تا حدی درست و کاملاً درست انتخاب خود را انجام داده و در نهایت نمره امیدواری در محدوده ۶۰-۱۲ قرار می‌گیرد. نمرات بین ۲۴-۱۲ (امیدواری پایین)، ۳۶-۲۴ (امیدواری متوسط)، و بالاتر از ۳۶ (امیدواری زیاد) در نظر گرفته شد (Snyder *et al.*, 1991).

برای بررسی وضعیت سلامت رانندگان از پرسشنامه سلامت عمومی (General Health Questionnaire-GHQ-28) استفاده شد. این پرسشنامه چهار خرده مقیاس علائم جهانی، اضطراب و اختلال خواب، اختلال در کنش اجتماعی و افسردگی را بررسی می‌کند (Zare & Jafari, 2006). پاسخ آزمودنی به هر سؤال در یک طیف چهار درجه‌ای در مقیاس لیکرت (Likert) به‌صورت اصلاً (۰)، در حد معمول (۱)، بیش از حد معمول (۲) و تقریباً بیش از حد معمول (۳) یاست. بدین ترتیب حداقل و حداکثر نمره دریافتی به ترتیب صفر و ۸۴ خواهد بود. نمره کمتر حاکی از سلامتی بیشتر آزمون‌دهنده یاست. برای تفکیک افراد سالم از بیمار با توجه به تحقیقات انجام شده در ایران نمره ۲۳ در نظر گرفته شد (Azad, 2007).

جهت توصیف نتایج تحقیق حاضر از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) استفاده شد. جهت بررسی یافته‌های تحقیق از آزمون آماری u من ویتنی، شاخص همبستگی پیرسون، آزمون t و تحلیل رگرسیون استفاده شد. همچنین از نرم‌افزارهای SPSS 18 استفاده و سطح معنی‌داری ۰/۰۵ =α در نظر گرفته شد.

نتایج و بحث

مشخصات جمعیت شناختی رانندگان

با توجه به پراکنش داده‌ها، آزمودنی‌ها در سه گروه سنی ۳۵-۲۰، ۵۰-۳۵ و بیشتر از ۵۰ سال در نظر گرفته شدند و همگی مالک ماشین‌ها و دستگاه‌ها بودند. تعداد رانندگان کمتر از ۲۰ سال کم بوده و بنابراین از مطالعه حذف شدند. همچنین شرکت کنندگان به دو گروه با سابقه کار ۱۰-۵ سال و بیشتر از ۱۰ سال طبقه‌بندی یشدند. میانگین سن، وزن، قد، سابقه کار و میزان درآمد خالص ماهیانه همه آزمودنی‌های منطقه مورد مطالعه به ترتیب عبارت بودند از ۴۳/۶۵±۱/۰۴ سال، ۷۰/۷۲±۷/۲۴ کیلوگرم، ۱۷۳/۴۴±۷/۱۲ سانتی‌متر، ۱۰/۴۲±۲/۲۱ سال و ۲۹/۶۳±۹/۶۵ میلیون ریال. جدول ۱ داده‌ها را به تفکیک گروه سنی و سابقه کاری نشان می‌دهد. برای سهولت، گروه سنی ۳۵-۲۰، ۵۰-۳۵ و بزرگ‌تر از ۵۰ سال بصورت گروه جوان، میان‌سال و مسن نشان داده شده است. همچنین سابقه کار ۱۰-۵ و کمتر از ۱۰ سال به‌صورت کم و زیاد نشان داده شده است.

نتایج نشان داد که گروه میان‌سال از سابقه کار بیشتری نسبت به دو گروه دیگر برخوردار است. همچنین این گروه سطح درآمدی بیشتری را داراست. همچنین این گروه وزن و قد بالاتری از گروه‌های جوان و میان‌سال دارد. از طرف دیگر، گروه جوان از درآمد کمتری نسبت به دو گروه دیگر برخوردار است. طبقه‌بندی سابقه کار نشان یداد که سابقه کار زیاد باعث درآمد بیشتر شده است. به‌صورتی که گروه با سابقه کار زیاد حدود هفت میلیون ریال درآمد کمتر از گروه با سابقه کار کم به دست می‌آورد.

نتایج مقیاس امیدواری، رضایت شغلی و سلامت روان گروه‌های مختلف رانندگان تراکتور به همراه نتایج مقایسه‌های آماری در جدول ۲ آمده است. مقیاس امیدواری نشان می‌دهد که تمام گروه‌های سنی از سطح امید «متوسط» برخوردارند، اگرچه میزان امیدواری رانندگان جوان کمتر از دو گروه دیگر یاست. مقیاس رضایت شغلی نشان می‌دهد که گروه جوان و مسن از کار خود «ناراضی» هستند و تنها گروه میان‌سال در دامنه «رضایت متوسط» قرار دارند. قابل توجه است که هیچ گروهی از شغل خود «راضی» یا «خیلی راضی» نبوده است. مقیاس سلامت روان نشان می‌دهد که تمامی گروه‌ها از لحاظ طبقه‌بندی سنی و سابقه کار «سالم» هستند. با این‌حال وضعیت سلامت روان گروه میان‌سال و همچنین گروه با سابقه کار، بهتر از گروه‌های دیگر است.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی آزمودنی‌ها در مناطق مختلف

گروه	سن			تجربه کاری			میانگین
	۲۰-۳۵ (جوان)	۳۵-۵۰ (میان‌سال)	۵۰< (مسن)	۵-۱۰ (کم)	۱۰< (زیاد)		
تعداد	۲۳	۶۲	۳۰	۶۱	۵۴		۱۱۵
سن (سال)	۲۸/۰۳±۷/۰۴	۴۳/۰۵±۱۱/۰۲	۵۷/۳۱±۱۳/۰۱	۳۶/۲۱±۱۱/۳۸	۵۲/۲۹±۱۲/۱۷		۴۳/۶۵±۱/۰۴
وزن (کیلوگرم)	۶۷/۵۲±۱۲/۲۴	۷۱/۰۲±۱۴/۲۱	۷۳/۶۵±۹/۲۷	۶۹/۲۸±۱۴/۰۶	۷۲/۶۶±۱۳/۳۷		۷۰/۷۲±۷/۲۴
قد (سانتی‌متر)	۱۷۴/۰۸±۷/۰۶	۱۷۲/۳۸±۷/۲۶	۱۷۶/۵۰±۸/۴۳	۱۷۰/۲۱±۹/۱۶	۱۷۷/۰۹±۱۰/۱۴		۱۷۳/۴۴±۷/۱۲
تجربه (سال)	۶/۱۳±۲/۱۹	۱۲/۵۶±۵/۳۹	۹/۳۰±۲/۸۷	۷/۹۷±۲/۱۴	۱۳/۱۹±۱/۲۷		۱۰/۴۲±۲/۲۱
درآمد در ماه	۲۴/۲۵±۳/۰۶	۳۲/۱۹±۵/۱۶	۲۸/۴۷±۳/۶۹	۲۶/۳۱±۳/۱۷	۳۳/۳۸±۲/۴۴		۲۹/۶۳±۹/۶۳

جدول ۲- نتایج آزمون u من ویتنی در مورد نمرات مقیاس‌های امیدوارای، رضایت شغلی و سلامت روان

متغیر	گروه	تعداد آزمودنی	میانگین و انحراف معیار	میانگین و انحراف معیار کل	p
امیدواری	سن (۲۰-۳۵)	۲۳	۲۵/۳۱±۰/۹۲	۲۹/۳۴±۰/۶۷	۰/۰۴*
	سن (۳۵-۵۰)	۶۲	۳۱/۲۶±۰/۸۲		
	سن (۵۰<)	۳۰	۲۸/۴۷±۰/۳۸		
رضایت شغلی	سن (۲۰-۳۵)	۲۳	۷۵/۲۹±۰/۳۴	۷۷/۴۶±۱/۰۴	۰/۰۲*
	سن (۳۵-۵۰)	۶۲	۷۹/۲۲±۱/۲۵		
	سن (۵۰<)	۳۰	۷۵/۴۷±۰/۳۳		
سلامت روان	سن (۲۰-۳۵)	۲۳	۱۵/۳۲±۰/۶۶	۱۳/۹۳±۰/۵۷	۰/۱۵
	سن (۳۵-۵۰)	۶۲	۱۲/۰۷±۰/۴۱		
	سن (۵۰<)	۳۰	۱۶/۶۹±۰/۳۹		
امیدواری	سابقه کار (۵-۱۰)	۶۱	۲۶/۸۷±۰/۵۱	۲۹/۳۴±۰/۶۷	۰/۰۳*
	سابقه کار (۱۰<)	۵۴	۳۲/۱۳±۰/۳۴		
رضایت شغلی	سابقه کار (۵-۱۰)	۶۱	۷۶/۱۲±۰/۳۱	۷۷/۴۶±۱/۰۴	۰/۰۴*
	سابقه کار (۱۰<)	۵۴	۷۸/۹۷±۰/۶۳		
سلامت روان	سابقه کار (۵-۱۰)	۶۱	۱۴/۹۷±۰/۱۲	۱۳/۹۳±۰/۵۷	۰/۱۷
	سابقه کار (۱۰<)	۵۴	۱۲/۷۵±۰/۲۸		

*: نشان تفاوت معنی‌داری بین دو میانگین در سطح ۵ درصد

نتایج آماری

نتایج آزمون u من ویتنی نشان می‌دهد که بین گروه‌های سنی مختلف رانندگان تراکتور از لحاظ امیدواری و رضایت شغلی تفاوت معنی‌دار در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. همچنین در بین گروه‌ها با سابقه کار متفاوت نیز از لحاظ امیدواری و رضایت شغلی در سطح ۰/۰۵ تفاوت معنی‌دار مشاهده شده است. بطور کلی مشخص شد که وضعیت سلامت روان رانندگان در گروه‌های مختلف از لحاظ آماری در یک سطح بوده و در بین هیچ‌کدام از گروه‌ها از لحاظ سلامت روان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

یبررسی آماری t-student نشان داد که در بین تمامی گروه‌ها از لحاظ سطح درآمد ماهیانه تفاوت معنی‌دار در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. بررسی همبستگی بین تمام متغیرها نشان داد که همبستگی خاصی بین سلامت روان و دیگر متغیرها وجود ندارد. هبستگی بین میزان درآمد ماهیانه با امیدواری در گروه‌های سنی جوان برابر با ۰/۶۵، میان‌سال ۰/۵۲ و مسن ۰/۵۵ بود. همبستگی بالاتری بین درآمد ماهیانه با رضایت شغلی مشاهده شد، به صورتی که بین این دو متغیر در گروه جوان همبستگی ۰/۸۹، گروه میان‌سال ۰/۷۱ و گروه مسن ۰/۷۹ وجود دارد. با توجه به همبستگی بالای بین درآمد ماهیانه و رضایت شغلی در گروه جوان (شکل ۱)، از بررسی رگرسیون استفاده شد. با توجه به نتایج رگرسیون و معنی داری آن (جدول ۳) می‌توان از معادله زیر برای تخمین میزان رضایت از شغل با توجه به سطح درآمد بهره برد:

$$JS = 20.66 + 2.06 \times 10^{-6} \times (I)$$

که در آن JS رضایت شغلی و I سطح درآمد به ریال است.

جدول ۳- نتایج رگرسیون سطح درآمد و رضایت شغلی

پارامتر آماری	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۹۸۳/۵۸۵	۱	۹۸۳/۵۸۵	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۱۰/۳۲۸	۲۱	۵/۲۵۴	
کل	۱۰۹۳/۹۱۳	۲۲	۹۸۳/۵۸۵	

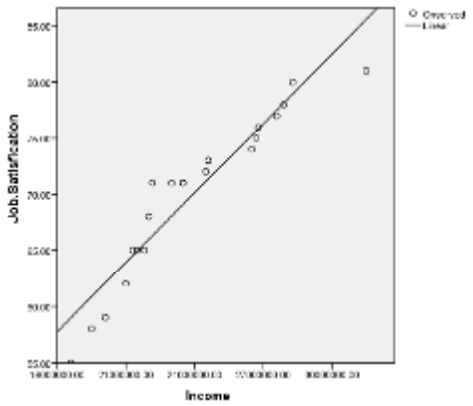

شکل ۱- رابطه بین سطح درآمد و رضایت شغلی در گروه سنی جوان (۳۵-۲۰ سال)

بحث

داده‌های جمع‌آوری‌شده نشان داد که متوسط سن، وزن و قد رانندگان تراکتور شهرستان جهرم به ترتیب حدود ۴۳ سال، ۷۰ کیلوگرم و ۱۷۳ سانتی‌متر یاست. نتایج آزمون آماری حاکی از آن است که در اکثر شاخص‌های ارزیابی شده وضعیت گروه سنی میان‌سال از گروه‌های جوان و مسن بهتر بوده است. همچنین افراد با سابقه کار بیشتر نسبت به گروه با سابقه کار کمتر، از سطح درآمد و رضایت بیشتری برخوردار بوده‌اند. به نظر می‌رسد سطح درآمد از عوامل مؤثر بر رضایت از شغل یاست. به صورتی که همبستگی بالایی بین سطح درآمد و رضایت از شغل در گروه سنی جوان مشاهده شد. این عمل حاکی از آن است که در گروه جوان کسب درآمد بیشتری از شغل اهمیت بالاتری دارد تا شغل رانندگی تراکتور برای ایشان رضایت بخش‌تر گردد. این امر با توجه به سختی کار کشاورزی و شرایط محیطی سخت کار که راننده مجبور است در گرما و سرما و در محیط باز کار با کیفیتی را ارائه دهد بسیار ضروری است. پژوهش‌های پیشین نیز اثبات کرده‌اند که درآمد بیشتر به رضایت بیشتر از شغل منجر می‌شود. مطالعه‌ای نشان داد که امنیت مداوم در شغل با متغیرهایی از قبیل حقوق و دستمزد و تشویق که از ابعاد رضایت شغلی هستند رابطه مستقیم دارد (Koustelios, 2003). اگرچه حقوق بالاتر برای افراد مسن ملاک رضایت‌مندی نبود، اما اطلاعات جزیی پژوهش نشان می‌دهد که اغلب افراد مسن دغدغه روزی را دارند که دیگر توان کارکردن نداشته و به موجب آن درآمدی نیز نخواهند داشت. زیرا غالباً مشمول بیمه بازنشستگی نبودند. به نظر می‌رسد دولت یدر جهت افزایش رفاه افراد از کار افتاده و مسن در این بخش، مبلغی را به عنوان مستمری در نظر یگرفته تا علاوه بر حفظ کرامت ایشان به رضایت‌مندی، امیدواری و در نهایت به سلامت روان آنها کمک نماید. همچنین توصیه می‌شود با آموزش و فعالیت های ترویجی، یاهمیت پرداخت حق بیمه برای این قشر تشریح شود تا با اقدامات اداری، در وقت از کارافتادگی دغدغه نبود درآمد را نداشته باشند.

بهبود شرایط کار یمی‌تواند به افزایش رضایت شغلی رانندگان تراکتور کمک کند. اغلب تراکتورهای موجود (حدود ۸۷%) دارای کابین راننده نیستند و بنابراین راننده در معرض سردی و گرمی هوا و همچنین گردوخاک ناشی از عملیات کشاورزی یاست؛ تراکتور کابین‌دار راننده را از شرایط سخت‌کاری مانند گرمی و سردی هوا، وزش باد و وجود گرد و خاک محافظت می‌کنند. در مطالعه‌ای این نتیجه به دست آمده است که شرایط بد کاری و استرس موجود در کار رابطه معناداری با صدمات کاری دارد (Li *et al.*, 2001). مطالعه دیگری نشان داد که بین کیفیت زندگی کاری و رضایت از شغل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (Hua, 2006).

این پژوهش اهمیت استفاده از تجهیزات مناسب در تراکتورها را دوچندان می‌سازد تا با افزایش کیفیت یشرایط کاری رانندگان و کاهش اثرات شرایط بد محیطی بر ایشان به افزایش رضایت‌مندی شغلی آنها کمک شود. می‌توان با برنامه ریزی صحیح و کار در ساعات مناسب روز به افزایش کیفیت کار و رضایت از شغل کمک نمود. شرایط کار در ساعات میانی روز به دلیل گرم‌تر شدن هوا به خصوص

برای تراکتورهای بدون کابین بسیار سخت می‌شود. اگرچه در فصول پاییز و زمستان کار راحت‌تر انجام می شود. حتی رانندگان اغلب تراکتورهای کابین دار نیز در اوج ساعات گرمی هوا ترجیح می‌دهند کار را تعطیل کنند تا به موتور تراکتور فشار و آسیب وارد نیاید. قسمتی از کار می‌تواند نزدیک به تاریکی شب (غروب) شروع‌شده و در پاسی از شب تمام شود.

در پژوهش حاضر رابطه معنی‌داری بین سلامت روان و رضایت شغلی مشاهده نشد، اگرچه گروه‌هایی که دارای رضایت شغلی بیشتر هستند دارای سلامت روان بیشتری نیز بوده‌اند. این نتیجه در بسیاری از پژوهش‌ها به دست آمده که رضایت از شغل سبب سلامت روان بیشتری می‌شود. در مطالعه‌ای در دو سازمان مشخص شد که رابطه معنی‌داری بین سلامت روان کارکنان با رضایت ایشان از شغلشان وجود دارد (Kahe and Hudi, 2013). این نکته بسیار مهم است که رانندگان تراکتور در تمامی گروه‌های سنی از امیدواری متوسط برخوردار بوده و احتمالاً همین علت نیز به سلامت روان ایشان کمک نموده است. همانطور که بحث شد رابطه مثبت و معناداری بین سطح درآمد و رضایت از شغل در گروه جوان مشاهده شد. بنابراین کمک به افزایش سطح درآمد پایدار می‌تواند به افزایش سلامت روان رانندگان تراکتور نیز منجر گردد. مطالعه‌ای نشان داد که افراد ناراضی از شغل به میزان ۲/۳ برابر افراد با رضایت بالای شغلی در معرض ناراحتی‌های روانی قرار دارند (Ofili *et al.*, 2004).

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به دست آمده بایستی به افزایش رضایت شغلی رانندگان تراکتور توجه شود. خوشبختانه رانندگان از سطح امیدواری متوسط و سلامت روان خوبی برخوردارند و بنابراین بایستی از طریق افزایش سطح درآمد به ارتقای رضایت‌مندی ایشان کمک نمود. همچنین با آموزش مناسب رانندگان در پرداخت حق بیمه و یا راهکارهای حمایت دولتی در جهت بخشی از حق بیمه بازنشستگی می‌توان به افزایش امیدواری و رضایت‌مندی شغلی رانندگان تراکتور کمک شایانی نمود.

منابع

Aspin, W. L., Richter, L., & Hoffman, R. (2001). Understanding How Optimism Work: an Examination of Optimisms Adaptive Moderation of Belief and Behavior, *Research and Practice*, 26: 217-238

Ayan, S., & Kocacik, F. (2010). The Relation between the Level of Job Satisfaction and Types of Personality in Highschool Teachers, *Australian Journal of Teacher Education*, 35(1): 27-41.

Azad H. (2007). Comparison of mental health, achievement motivation and academic performance in university students boarding, MS Thesis, University of Isfahan. (In Persian).

Hua, J. (2006). A Study of Relationship on Bureau of Investigation Officials, Quality of work life, Work Pressure and Job Satisfaction; Master's Thesis, Public Affairs Management.

ILO. Agriculture: a hazardous work. International Labour Office. Available from: http://www.ilo.org/safework/areasofwork/hazardous, (2016).

ILO. Safety and health in agriculture. Available from:http://www.ilo.org/Safe Work, (2017).

Kahe, D., & Hudi, V. (2013). Job satisfaction and mental health. *Payesh*, 11: 391-397.

Koustelios, A., Kouli, O., & Theodorakis, N. (2003). Job Security and Job Satisfaction among Greek Fitness Instructors. *Perceptual and Motor Skills*, 97: 192-194.

Li, C. Y., Chen, K. R., Wu, C. H., & Sung, F. C (2001). Job stress and dissatisfaction in association with non-fatal injuries on the job in a cross-sectional sample of petrochemical workers. *Oxford Journals, Occupational Med.*, 51(1): 50-55.

MAJ. Available from: http://amar.maj.ir/Portal/Home/Default.aspx?CategoryID=117564e0-507c-4565-9659-fbabfb4acb9, 2016.

Ofili, A. N., Asuzu, M. C. Ish, E. C., & Ogbeide, O. (2004). Job satisfaction and psychological health of doctors at the University of Benin Teaching Hospital. *Oxford Journals, Occupational Med*, 54(6): 400-403.

Riemann, R., Angleitner, A., & Strelau, J. (1997). Genetic and Environmental Influences on Personality, *Journal of Personality*, 66: 525-554.

Seligman, M. (1998). Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life, New York, Pocket Books.

Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, S. A., Sigmon, S., & et al. (1991). The will and the ways:

Development and validation of an individual differences measure of hope. *J Pers Soc Psychol*, 60(4): 570-85.

Zare M., & Jafari M. (2006). Personality traits and mental health of students and non-member of Goldquest commerce companies, Proceedings of the seminar on mental health of students, fourth year. 214-17. (In Persian).